

Rättsenheten

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Angående betänkandet Stärkt rätt till personlig assistans (SOU 2021:37)

Ekobrottsmyndigheten lämnar härmed sitt yttrande över rubricerat betänkande.

Ekobrottsmyndigheten lämnar i huvudsak utredningens förslag utan erinran, men vill framföra följande synpunkter.

Allmänna synpunkter

Enligt Ekobrottsmyndighetens bedömning saknas en tillräcklig konsekvensanalys av förslagen ur ett brottsförebyggande perspektiv. Eftersom ett av utredningens syften varit att lämna förslag som ska vara hållbara såväl ur ett samhällsperspektiv som ett kostnadsmässigt, anser Ekobrottsmyndigheten att förslagets konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet inte i tillräcklig utsträckning har beaktats och därför bör belysas i den fortsatta beredningen.

Det är inte ovanligt att systemet med personlig assistans utnyttjas för att begå brott i form av bidragsbrottslighet, arbetskraftsexploatering och människohandel, där både assistenter och assistansanvändare utnyttjas. Denna brottslighet riskerar att på sikt urholka systemet och i förlängningen försämra förutsättningarna för dem som har behov av assistans att få sina behov tillgodosedda. Ekobrottsmyndigheten anser att möjligheterna till kontroll behöver stärkas som en konsekvens av förslagen. Genom att öppna upp insatsen personlig assistans för fler behov och schablonisera föräldraavdraget kommer fler personer än i dag att beviljas assistans. Antalet beviljade timmar per assistansanvändare kommer också att bli högre. Flera av de behov som utredningen föreslår ska kunna tillgodoses genom personlig assistans är också svåra att göra medicinska bedömningar av. Ekobrottsmyndigheten ser därför en risk för att insatsen kan komma att användas för att begå ekonomisk brottslighet.

10.4.1 och 10.4.3 Införandet av nya grundläggande behov

Ekobrottsmyndigheten ser ur ett brottsförebyggande perspektiv vissa risker med förslagen i avsnitt 10.4.1 och 10.4.3 som innebär att nya grundläggande behov införs. Behoven utgörs av kontinuerligt stöd som den enskilde till följd av sitt funktionshinder behöver för att förebygga att han eller hon fysiskt skadar sig själv, någon annan eller egendom samt behovet av kvalificerat motiverande eller vägledande stöd. Behoven, såsom de är formulerade, riskerar att bli svårutredda och det bör därför säkerställas att Försäkringskassan och kommunerna får möjlighet att göra grundliga utredningar av funktionsförmågan. Det är även angeläget att utveckla kontrollmekanismer som såväl initialt som vid uppföljning kan identifiera och stoppa brottslighet och överutnyttjande. Ekobrottsmyndigheten bedömer också att det finns behov av stärkt kontroll av de intyg som utgör underlag för bedömning av rätten till personlig assistans. Möjligheterna att ingripa mot yrkesutövare som utfärdar falska eller felaktiga intyg bör också ses över.

12.7 Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet

Ekobrottsmyndigheten anser att det vore önskvärt att förslagets konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet beaktas.

Utredningens förslag innebär att insatsen personlig assistans kommer att öka väsentligt. För andra stöd- och omsorgsinsatser har kommunerna möjlighet att ställa krav på privata utförare vid upphandling eller i samband med att utföraren får möjlighet att erbjuda tjänster inom kommunens valfrihetssystem. Det innebär att dubbla kontroller utförs, dels av kommunen där verksamheten bedrivs, dels av Inspektionen för vård och omsorg, IVO, som prövar tillstånden och bedriver tillsyn över verksamheten. Motsvarande gäller inte för insatsen personlig assistans, eftersom assistansanvändaren har möjlighet att helt fritt välja en privat anordnare. Kommunen har då inte möjlighet att kontrollera utföraren i lika stor utsträckning och ställa krav utifrån lokala förutsättningar eller vidta sanktioner såsom hävning av avtal eller utestängning från valfrihetssystemet. I stället utförs kontrollerna endast av IVO. Ekobrottsmyndigheten bedömer därför att förslagen kan öka risken för ekonomisk brottslighet.

Utredningens förslag innebär också att den totala volymen av utbetalningar inom ramen för assistansersättningen kommer att öka, vilket kan innebära en ökning av attraktionskraften för ekonomisk brottslighet.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Monica Rodrigo. I ärendets slutliga handläggning har biträdande rättschefen Birgitta Resenius och biträdande enhetschefen Anna Karin Hansen deltagit. Brottsförebyggande specialisten Sara Persson har varit föredragande.

Monica Rodrigo

Sara Persson

Expedition till
s.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till
s.sof@regeringskansliet.se
ju.a@regeringskansliet.se